

บทที่ ๕ ระบอบสาธารณรัฐที่ ๔

นายพลเดอ โกลล์ ไม่ใช่ผู้รักการเมืองโดยอาชีพ ดังนั้นเขาจึงไม่เล่นการเมืองตามกฎหมาย เมื่อไม่เห็นชอบกับรัฐธรรมนูญ เขาก็ถอนตัวจากชีวิตการเมือง แม้ในฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. ๑๙๔๖ เมื่อพวกที่สนับสนุนเขาตั้งกลุ่มโกลลิสต์ (Gaullist Union) ขึ้นมา เขาก็ไม่ได้เข้าร่วมด้วย เพียง ๑ ปีต่อมา ในการกล่าวสุนทรพจน์ที่สตราสเบอร์กในวันที่ ๗ เมษายน ค.ศ. ๑๙๔๗ เขาจึงเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งชุมนุมชาวฝรั่งเศส (Rassemblement du Peuple Française) คือ R.P.F. ซึ่งกลายเป็นพรรคที่ต่อต้านพรรคการเมืองอื่น ๆ R.P.F. ได้รับเสียงสนับสนุนอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากความผิดพลาดของพรรคอื่น ๆ และความชำนาญในการโฆษณาชวนเชื่อของพวกโกลลิสต์ และการเสียข้อเสนอดีที่มีค่ามั่งคั่ง แต่การเชื่อมพลังใหม่เข้ากับพลังเก่าในพรรค R.P.F. เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และเป็นตัวการทำลายความสามัคคี เมื่อใดที่นั่งในสภา พรรคนี้ก็ไม่สามารถประพฤติดัวเป็นพรรคการเมืองเดี่ยวได้ เดอ โกลล์ ซึ่งรัฐังหวัะทางการเมืองของเขาได้แยกตัวออกจากการเคลื่อนไหว ปล่อยให้สมาชิกแตกแยกและไม่มีผู้นำ

การเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๖ แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ๒ ประการ สถานการณ์ทางการเมือง ประการแรก คือ การที่พรรคสังคมนิยมถูกต่อต้านจากทั้งพวกซ้ายจัดและขวาจัด จนต้องสูญเสียที่นั่งให้แก่ทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่าย M.R.P. ประการที่ ๒ คือ ฝ่ายขวาเริ่มมีอำนาจอีก เมื่อรวมพรรค M.R.P. เข้าไปด้วยแล้ว ฝ่ายขวามีเสียงถึง ๔๓% ในขณะที่คอมมิวนิสต์และสังคมนิยมได้เพียง ๔๗%

ในเดือนแรก ๆ ของสาธารณรัฐที่ ๔ เริ่มต้นด้วยการเลือกตั้งวงของ โอริโอล (Vincent Auriol) เป็นประธานาธิบดี และมีการตั้งรัฐบาลร่วมกันระหว่าง ๓ พรรคใหญ่ (M.R.P. สังคมนิยมและคอมมิวนิสต์) ภาวะเงินเฟ้อ ทำให้เกิดการนัดหยุดงานและขอค่าแรงเพิ่ม ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๗ พรรคคอมมิวนิสต์สนับสนุนการลัตริค แม้จะเป็นการต่อต้านรัฐบาลผสมที่ตนเองมีส่วนอยู่ด้วย รามาดีเยร์ (Ramadier) นายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายสังคมนิยม

แทนที่จะลาออก กลับปลดรัฐมนตรีที่สังกัดพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งหมด สัญญาไตรมิตรของทั้ง ๓ พรรคก็
 ลื่นสุดลง และความเป็นศัตรูต่อกันก็เริ่มขึ้นอีก แม้พวกคอมมิวนิสต์จะนำในการนัดหยุดงานในเดือน
 พฤศจิกายน-ธันวาคม ของปีนั้น แต่ก็ล้มเหลว การนัดหยุดงานกลับเป็นอาวุธทำร้ายพรรคคอมมิวนิสต์
 เพราะเป็นการต่อต้านธรรมเนียมสหภาพกรรมกรของฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผลเสียมากกว่า

นอกจากนี้พรรคคอมมิวนิสต์ยังประณามที่ฝรั่งเศสยอมรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา
 ในแผนการมาร์แชลล์ (Marshall Plan) แต่ฝรั่งเศสกำลังต้องการความช่วยเหลือทาง
 เศรษฐกิจมาก ซึ่งมีแต่สหรัฐฯ เท่านั้นที่จะทำได้ ซึ่งผลก็คือฝ่ายขวามีพลังมากขึ้น ความอ่อนแอของ
 พวกคอมมิวนิสต์ทำให้พวกโกลลิสต์อ่อนแอลงเท่า ๆ กัน เพราะฝ่ายหลังได้เสี่ยงสนับสนุนเพียงเพื่อ
 เป็นการประกันอันตรายที่อาจเกิดจากการที่คอมมิวนิสต์จะยึดอำนาจ ช่องว่างแห่งอำนาจของทั้งสอง
 ฝ่ายจึงทำให้เกิดพลังที่สามขึ้นในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๕ โดยการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพวก
 สังคมนิยม พวกหัวรุนแรงและพวก M.R.P.

ปัญหาพื้นฐานของพลังที่ ๓ คือ ปัญหาเดียวกับของรัฐบาลก่อน ๆ พลังที่ ๓ ก็ไม่มีความ
 สามารถที่จะจัดการเรื่องภาวะเงินเฟ้อ ลัทธิเศรษฐกิจแบบปล่อยให้มีการดำเนินการทางเศรษฐกิจ
 โดยเสรี (laissez-faire) ของพวกหัวรุนแรงขัดกับความต้องการของพวกสังคมนิยมที่จะให้
 รัฐแทรกแซงในเรื่องเศรษฐกิจ ในพรรค M.R.P. ก็เกิดแตกแยกกันเองระหว่างฝ่ายปฏิภิกษิยาและ
 พวกหัวก้าวหน้า การขาดความสามัคคีของพลังที่ ๓ เพิ่มขึ้นเพราะพวกสังคมนิยมและพวกหัวรุนแรง
 ต่อต้านพระ ในขณะที่พวก M.R.P. ต้องการปกป้องผลประโยชน์ทางการศึกษาของฝ่ายคาทอลิก และ
 พวกสังคมนิยมยังลังเลที่จะสนับสนุนงบประมาณของกองทัพด้วย สภาพเช่นนี้ ทำให้เห็นชัดว่า สิ่งที่เคย
 เกิดขึ้นในสาธารณรัฐที่ ๓ ก็กำลังเกิดขึ้นในสาธารณรัฐที่ ๔

ในขณะที่ศูนย์ถ่วงทางการเมืองฝรั่งเศสเคลื่อนไปทางขวา นายกรัฐมนตรีจึงมาจาก
 ฝ่าย M.R.P. และฝ่ายหัวรุนแรง อดีตรัฐมนตรีเกษตรซึ่งเป็นพวกหัวรุนแรงคือเกอยเยอ
 (Queuille) ได้จัดตั้งรัฐบาล ในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๔๕ ค่าครองชีพที่คงที่ทำให้รัฐบาลของเขา

อยู่ได้จนถึงปี ๑๙๔๙ แต่ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ก็เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว ในขณะที่ความขัดแย้งของพลังที่ ๓ เริ่มมีมากขึ้น รัฐบาลของเกอเยอจึงล้มในเดือนตุลาคม ค.ศ.๑๙๔๙ ในระยะเวลา ๑๘ เดือนสุดท้ายของสภาแรก (the First Assembly) แห่งสาธารณรัฐที่ ๔ รัฐบาลก็มีแต่ที่อายุสั้น ๆ และอ่อนแอทั้งนั้น

ในระยะสุดท้ายของสภา พลังที่ ๓ ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลได้ตกลงผ่านกฎหมายเลือกตั้งเพื่อกำจัดอำนาจทั้งของพวกคอมมิวนิสต์และพวกโกลลิสต์ การเลือกตั้งในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๑ พรรคของพลังที่ ๓ ได้ที่นั่ง ๖๒.๕% โกลลิสต์ได้ ๑๘.๖% และพรรคคอมมิวนิสต์ได้ที่นั่งเพียง ๑๗.๘%

แม้จะได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง พลังที่ ๓ ยังไม่ลงรอยกัน ฝ่ายขวายังคงมีอำนาจมากขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ.๑๙๕๒ มีสภาใหม่ ซึ่งองตวน ปิเนย์ (Antoine Pinay) เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของฝ่ายขวาดังแต่เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่ในเดือนพฤษภาคมของปีนั้น ปิเนย์ก็หมดอำนาจลง ฝรั่งเศสต้องวางรัฐบาลถึง ๕ สัปดาห์ จึงจัดตั้งรัฐบาลใหม่ได้

อย่างไรก็ตาม สาธารณรัฐที่ ๔ ประสบความสำเร็จในเรื่องนโยบายต่างประเทศและนโยบายเศรษฐกิจ แม้จะมีจุดอ่อนทางการเงินและการเมือง ในระยะ ๑๐ ปีแรกหลังการปลดปล่อยจนถึงฤดูร้อน ค.ศ.๑๙๕๔ จอร์จ ปีโกลต์และโรแบร์ต ชูมอง (Robert Schuman) ผลัดกันเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ ทั้งคู่สังกัดพรรค M.R.P. ส่วนการจัดเศรษฐกิจของฝรั่งเศสให้เข้ารูปใหม่นั้น กระทำโดยคณะกรรมการซึ่งมีของ มอญเนต์ (Jean Monnet) รับผิดชอบและไม่เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของพรรคต่าง ๆ

หลังสงคราม ลัทธิการเมืองระหว่างประเทศของฝรั่งเศสเน้นความเป็นกลาง แต่ประสบการณ์จากสงคราม ทำให้เห็นว่า ฝรั่งเศสไม่สามารถตัดตนเองออกจากเหตุการณ์ระหว่างประเทศได้ และไม่สามารถมีเสถียรภาพจากการอยู่โดดเดี่ยว ฝรั่งเศสแสวงหาพลังที่ ๓ ในการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ระหว่างคอมมิวนิสต์และทุนนิยม

ในเดือนเมษายน ค.ศ.๑๙๔๔ ในการประชุมของพวกโกลลิสต์ มีการเรียกร้องให้สร้างสถาบันสหพันธยุโรป (European federal institutions) ซึ่งเน้นถึงการรวมตัวทางเศรษฐกิจว่าเป็นรากฐานที่จำเป็นสำหรับการรวมตัวทางการเมือง รัฐบาลแห่งพลังที่ ๓ ก็ได้รับความคิดนี้มาปฏิบัติ ในเดือนมีนาคม ค.ศ.๑๙๔๔ มีกติกาสัญญาบรัสเซลส์ (Brussels Pact) เกิดขึ้น โดยเป็นสนธิสัญญาให้ความช่วยเหลือกันระหว่างฝรั่งเศส อังกฤษ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก ในการประชุมครั้งแรกของสภาใหม่แห่งยุโรปใน ค.ศ.๑๙๔๔ ปีโคลต์ก็กล่าวถึงการที่เยอรมนีจะเข้ามามีส่วนร่วมในสภาได้ ในขณะเดียวกัน ฝรั่งเศสก็เพิ่มความสัมพันธ์กับประเทศทางตะวันตกให้มั่นคงขึ้นโดยการทำสัญญาพันธมิตรกันเคิร์ค (The Dunkirk Treaty of Alliance) กับอังกฤษในเดือนมีนาคม ค.ศ.๑๙๔๗ และสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty) ในเดือนเมษายน ค.ศ.๑๙๔๙ แต่ประสบการณ์ที่ฝรั่งเศสได้รับในระหว่าง ค.ศ.๑๙๑๘-๑๙๓๙ ทำให้ฝรั่งเศสไม่ไว้วางใจการประกันของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา การสร้างความสนิทสนมกับเยอรมนีซึ่งมีผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจคล้ายกับฝรั่งเศสดูเหมือนว่าจะให้ภาพจน์เสถียรภาพของฝรั่งเศสที่ต่ำกว่า

การร่วมงานด้านเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในยุโรปเริ่มขึ้นเมื่อโรแบร์ต ชูมอง ผู้นำพรรค M.R.P. ซึ่งเป็นชาวคาธอลิกจากแคว้นอัลซาสได้เสนอแผนรวมกำลังกันในการอุตสาหกรรมถ่านหินและเหล็กกล้าของยุโรปตะวันตก ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.๑๙๕๐ ในเดือนเมษายนของ ค.ศ.๑๙๕๑ ก็มีการลงนามในข้อตกลงเรื่องถ่านหิน และเหล็กกล้าโดยรัฐบาลของประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี เบลเยียม ฮอลแลนด์ และลักเซมเบิร์ก ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงยุโรปตะวันตกทางการเมืองและเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชาติในสมัยสาธารณรัฐที่ ๔ เป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่ของชอง มองเนต์ อันสืบเนื่องจากการรวมตัวของพรรคฝ่ายซ้ายในรัฐบาลรักษาการ จนถึงการจัดฝ่ายขวาเนื่องจากร่วมงานกับฝ่ายนาซีและรัฐบาลวีซี ทำให้สถานการณ์เหมาะสำหรับการปฏิรูปและสร้างสรรค์เศรษฐกิจของชาติ ในเดือนมกราคม ค.ศ.๑๙๕๖ เดอ โกลล์ ได้เซ็น

คำสั่งตั้ง คณะกรรมการวางแผน (Commissariat du Plan) และมอบอำนาจให้มองเนต์ในงานนี้ แผนการแรกคือ การทำให้การรถไฟ เหมืองแร่ และไฟฟ้าเป็นของรัฐและส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะเหล็กกล้า ซีเมนต์และเครื่องจักรในการกลึงกรรม จาก ค.ศ. ๑๙๔๗-๑๙๕๑ มีการลงทุนในการรถไฟ การก่อสร้างโรงงานพลังไฟฟ้า ถ่านหิน การขนส่ง การสกัดน้ำมันปิโตรเลียม และอุตสาหกรรมอื่น ๆ รวม ๒๓๐๐ ล้านดอลลาร์ ผลผลิตทางอุตสาหกรรมของฝรั่งเศสมีมากเป็นประวัติการณ์

ความช่วยเหลือของแผนการมาร์แชลล์มีบทบาทสำคัญในการฟื้นตัวของฝรั่งเศส แต่เงินทุนส่วนมากที่นำมาใช้ในการอุตสาหกรรมและการฟื้นฟูประเทศเป็นเงินทุนภายในประเทศ แต่จุดอ่อนคือ ช่องว่างระหว่างความยากจนและความร่ำรวยของประชากร ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ใช้เรื่องนี้ให้เป็นประโยชน์ รัฐบาลพยายามให้การช่วยเหลือทางสังคมในรูปแบบใหม่ ๆ

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ แต่การเกษตรกรรมของฝรั่งเศสประสบปัญหาหนัก ภาวะเงินเฟ้อทำให้เงินที่ชาวนาสะสมไว้ลดค่าลงอย่างมาก ชาวนาที่ยากจนยังคงใช้เทคนิคเก่า ๆ ในฟาร์มเล็ก ๆ โดยเฉพาะในภาคกลางและภาคตะวันตกเฉียงใต้ และไม่สามารถแข่งกับสินค้าเกษตรกรรมภายนอกได้เพราะกำแพงภาษี แม้ผลผลิตจะต่ำ แต่ตลาดก็ไม่อาจรับไว้ได้หมด ผลก็คือชาวนาเดินขบวนต่อต้านราคาผลผลิตที่ตกต่ำ ประชากรในชนบทลดลง เพราะชาวนาทิ้งที่ดินเข้าทำงานอุตสาหกรรมในเมือง ประชากรในปารีสเพิ่มขึ้นเป็น ๒ เท่าในศตวรรษที่ ๒๐

แม้จะมีภาวะเงินเฟ้อ สาธารณรัฐที่ ๔ ก็ได้สร้างความก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม พลังที่ ๓ เห็นว่าตนเป็นผู้นำในระยะแห่งการฟื้นตัวและสร้างความมั่งคั่ง ความผิดพลาดของสาธารณรัฐที่ ๔ และพลังที่ ๓ ไม่ได้มาจากเรื่องภายในประเทศหรือนโยบายต่างประเทศ แต่เป็นปัญหาเรื่องอาณานิคมในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ อาณานิคมของฝรั่งเศสถูกชาติอื่นยึดครอง ฝรั่งเศสเคยสัญญาว่าจะให้เอกราชแก่ซีเรียและเลบานอนตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่เมื่อพันธมิตรเข้ายึดครองดินแดนเหล่านี้ เรื่องเอกราชก็เงียบหายไป และการที่กองทัพอังกฤษขับไล่กองทัพของนายพลดองท์ซ์ (Dentz) แห่งรัฐบาลวชิที่ประจำอยู่ในอินโดจีน และอังกฤษเข้ายึด

ครองชั่วคราว ก็เป็นโอกาสให้พวกเวียดมินห์ได้ตั้งตัวขึ้น ภายหลังสงคราม เต่อ โกลล์ มีความคิดที่จะเปลี่ยนจักรวรรดิให้เป็นสหพันธรัฐ (Federal Union) ซึ่งเป็นข้อเสนอทางรัฐธรรมนูญของ เต่อ โกลล์

รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐที่ ๔ บัญญัติว่า "สหพันธ์ฝรั่งเศสตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิและหน้าที่อันเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา" แต่ข้อแตกต่างคือ ในขณะที่ฝรั่งเศสมีสภาแห่งชาติเท่า่นั้นที่มีสิทธิในการออกกฎหมาย ในขณะที่ดินแดนโพ้นทะเล ประธานาธิบดีกลับมีสิทธิกำหนด บทบัญญัติพิเศษ และกฎหมายนี้จะกำหนดสภาพการเป็นผู้แทนในอาณานิคม ผลก็คือ อำนาจที่แท้จริงอยู่ในมือของรัฐบาลฝรั่งเศส ในส่วนของอัลยิเรียเป็นกรณีพิเศษ คือมีการเลือกตั้งผู้แทน ๒ แบบ แบบแรกเป็นตัวแทนของผู้สืบเชื้อสายจากชาวยุโรป ซึ่งมีจำนวน ๕ แสนคน อีกแบบหนึ่งเป็นผู้แทนของชาวพื้นเมืองของอัลยิเรียซึ่งมีประมาณ ๗-๘ ล้านคน แต่จำนวนผู้แทนทั้งสองแบบจะต้องเท่ากัน

แม้ว่าจะมีการปฏิรูปทางสังคมและเศรษฐกิจในจักรวรรดิฝรั่งเศสบ้าง แต่ก็เกิดขบวนการชาตินิยมขึ้นในดินแดนที่เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส และการขัดแย้งระหว่างชาวยุโรปกับชาวพื้นเมืองโดยเฉพาะการแข่งขันกัน สภาพของจักรวรรดิที่เปลี่ยนแปลงไปในสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น ชาวฝรั่งเศสโดยทั่วไปไม่ได้ตระหนักมากนัก ลาว กัมพูชา เวียดนาม ถูกยกฐานะเป็นรัฐร่วม (Associated States) ใน ค.ศ. ๑๙๔๔ และ ๑๙๔๕ ทั้งที่ใน ค.ศ. ๑๙๔๕ โฮ จี มินห์ (Ho Chi Minh) ผู้นำชาตินิยมในเวียดนามได้ประกาศเอกราช ใน ค.ศ. ๑๙๔๗ เกิดการกบฏที่มดากาสการ์ แต่วิกฤตการณ์ครั้งยิ่งใหญ่กำลังเกิดขึ้นที่อินโดจีน นั่นคือ การสงครามกับขบวนการชาตินิยมเวียดมินห์ ซึ่งทำให้ฝรั่งเศสต้องทุ่มเททั้งกำลังทหารและกำลังเงิน ความสูญเสียที่ยืดเยื้อทำให้เกิดความตึงเครียดในประเทศ ชาวฝรั่งเศสโดยทั่วไปไม่ค่อยรู้เรื่องและไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับสงครามที่ไม่จบสิ้น ใน ค.ศ. ๑๙๕๔ เมื่อที่มั่นของฝรั่งเศสที่เดียน เบียน พู (Dien Bien Phu) ตก แม้การสงครามจะดำเนินต่อไปชั่วระยะหนึ่ง แต่ปฏิบัติการต่อต้านสงครามก็เกิดขึ้น

ปีแยร์ มองแดส ฟรองซ์ (Pierre Mendès-France) ซึ่งเก่งกาจที่สุดคนหมู่นำหัวรุนแรงได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรี เพราะเชื่อว่าเขาสามารถนำประเทศออกจากสงคราม

อินโดจีนได้ ไม่มีทางเลือกนอกจากการถอนตัว ความต้องการเรื่องนี้เห็นได้จากการออกเสียง ยอมรับ ข้อตกลงเรื่องอินโดจีนด้วยคะแนนเสียง ๔๗๑ : ๑๔ เสียง ขณะที่ชาวฝรั่งเศสส่วนมากยอมรับการสูญเสียดินแดนในตะวันออกไกลว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ พรรค M.R.P. กลับต่อต้าน เพราะเห็นว่าเป็นการสละสิทธิพลไม่เพียงแต่ด้านการเมือง หากด้านศาสนาด้วย พวกชนชั้นสูงที่มีผลประโยชน์ในการลงทุนในอาณานิคมต่างขุ่นเคือง ในขณะที่ฝ่ายทหารพอใจในการถอนตัว

รัฐบาลของฟรองซ์สำนักว่ายุคของการแสวงหาอาณานิคมได้ปิดฉากแล้ว มีการเสนออำนาจปกครองตนเองให้แก่ตูนิเซีย ซึ่งกำลังก่อความวุ่นวายทางชาตินิยม ในเดือนมิถุนายน ค.ศ.๑๙๕๕ บัวร์กิบา (Bourguiba) ผู้นำของพรรคชาตินิยมตูนิเซียก็ได้รับข้อตกลงเรื่องการปกครองตนเอง การเจรจากับมอริสโคก็ได้เริ่มต้นขึ้น แต่ปัญหาอัลยิเรียซึ่งก่อการไม่สงบตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ค.ศ.๑๙๕๔ รัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะชนกลุ่มน้อยคือชาวฝรั่งเศสและชาวยุโรปที่อยู่ในอัลยิเรียเป็นภาระที่ทำให้รัฐบาลไม่กล้าตัดสินใจ

มองแตส์-ฟรองซ์ ต้องการให้พรรคหัวรุนแรงเป็นผู้นำในเรื่องนโยบายประเทศในศตวรรษที่ ๒๐ แต่นโยบายเช่นนี้ไม่เหมาะกับพรรค จึงล้มเหลว รัฐบาลของเขาต้องล้มเนื่องจาก การรวมพลังของฝ่ายขวา พรรค M.R.P. และพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งการล้มครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า พลังที่ ๓ จะอยู่ได้ก็ต่อเมื่อไม่ได้เผชิญกับปัญหาของชาติที่ต้องการการแก้ไขเท่านั้น พรรค M.R.P. ไม่สามารถยอมรับนโยบายอาณานิคมของมองแตส์-ฟรองซ์ และพวกหัวรุนแรงเอง ก็ไม่สามารถทนการปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจซึ่งขัดกับผลประโยชน์ของผู้ที่สนับสนุนพวกเขาในการเลือกตั้ง พรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งขบเขาลงมาก และกลายเป็นพรรคหลักหลังที่พูดตั้งแต่การปฏิวัติ จนไม่มีใครสนใจ กลายเป็นพรรคที่ไม่ยอมสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง

ความยุ่งยากทางการเมืองทำให้รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพ จากเดือนมกราคม ค.ศ.๑๙๕๗ อันเป็นกัเริ่มต้นของสาธารณรัฐที่ ๔ จนถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ.๑๙๕๘ ฝรั่งเศสมีรัฐบาลถึง ๑๕ ชุด การเลือกประธานาธิบดีคนใหม่ในเดือนธันวาคม ค.ศ.๑๙๕๓ เรอเน่ โกอตี (René Coty) นักการเมืองหัวเก่าชนะไปเพียง ๑๓ เสียงเท่านั้น การที่เขาดำรงตำแหน่งสืบต่อจากประธานาธิบดี

โอรโอด ซึ่งเป็นสังคมนิยมแสดงว่า การเมืองได้เบนมาทางขวาอย่างมากในเวลาเพียง

๗ ปี

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป คณะรัฐมนตรีที่นำโดย กือ มอลเลต์ (Guy Mollet) จาก พรรคสังคมนิยมก็เข้าทำงานทันที โดยได้รับการสนับสนุนจากพวกนักสังคมนิยมในแนวร่วมสาธารณรัฐ พวกหัวรุนแรงและพวกคอมมิวนิสต์

ระบอบการปกครองของวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ค.ศ.๑๙๕๕

พื้นฐานของสาธารณรัฐที่ ๔ อ่อนแอยิ่งกว่าสาธารณรัฐที่ ๓ สงครามอาณานิคมเพียง ครั้งเดียวก็ทำให้สาธารณรัฐที่ ๔ หลายลง ในขณะที่สาธารณรัฐที่ ๓ ผ่านสงครามโลกถึง ๒ ครั้ง และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีอย่างราบคาบจึงหลายลง ก่อนหน้าการหลายของสาธารณรัฐที่ ๔ การเมืองของฝรั่งเศสอยู่ในสภาพปั่นป่วน ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.๑๙๕๔ มีการลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐบาล ดังนั้นสภาจึงถูกยุบ และเมื่อกฎหมายเลือกตั้งฉบับใหม่ไม่ผ่าน จึงมีการใช้ระบบเดิม การเลือกตั้งในเดือนมกราคม ค.ศ.๑๙๕๖ ฝ่ายขวาต้องเสียที่นั่งไป ๔๐ ที่นั่ง พรรคสังคมนิยม (Social Republican) ซึ่งคือพวกโกลลิสต์เดิมเสียไป ๔๖ ที่นั่ง ในขณะที่พรรคคอมมิวนิสต์และ ฝ่ายซ้ายได้ที่นั่งเพิ่มขึ้น แต่พรรคคอมมิวนิสต์ก็ไม่สามารถสร้างพลังที่แท้จริงในสมัยสาธารณรัฐที่ ๔ ได้ เพราะหัวหน้าพรรคคือ โมริซ โทเรซ (Maurice Thorez) มีลักษณะในตัวบางอย่างคล้าย สตาลินผู้ซึ่งได้แสดงความทารุณไว้มาก และภายหลังการปราบปรามการปฏิวัติในฮังการีของกองทัพ รุสเซียทำให้พวกปัญญาชนคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสรู้สึกว่าเป็นการขัดต่อมโนธรรม

การเลือกตั้งไม่สามารถทำให้พรรคการเมืองเข้มแข็งขึ้น ประชาชนไม่สู้จะสนใจการเมือง ในระยะนี้ แม้แต่ความพ่ายแพ้ในการปฏิบัติการของอังกฤษและฝรั่งเศสในกรณีวิกฤตการณ์คลองสุเอซ ก็มีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจชาวฝรั่งเศสไม่มากนัก

ในเดือนธันวาคม ค.ศ.๑๙๕๖ รัฐบาลฝรั่งเศสได้ตกลงคืนแคว้นซาร์ให้แก่เยอรมนี ซึ่งทำให้ข้อพิพาทเรื่องดินแดนระหว่างสองประเทศจบสิ้นลง และเสถียรภาพของฝรั่งเศสมั่นคงยิ่งขึ้น

ในเดือนมกราคม ค.ศ.๑๙๕๗ สาธารณรัฐที่ ๔ ก็ได้เริ่มเจรจากับเยอรมนี อิตาลี และกลุ่มประเทศ เบนลักซ์ (Benelux) ในเรื่องตลาดร่วม (Common Market) ในเดือนมีนาคม สภาก็รับรอง สัญญาโรม (The Rome treaties) ซึ่งตั้งตลาดร่วมขึ้น ภายในประเทศความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ได้แผ่กระจายไปในระดับที่น่าพอใจ

มีนาคม ค.ศ.๑๙๕๖ ฝรั่งเศสได้มอบเอกราชให้แก่มอริสโคและตูนิเซีย ในเดือน มิถุนายนก็มีกฎหมายขยายสิทธิการปกครองตนเองให้แก่อาณานิคมต่าง ๆ ในแอฟริกา ซึ่งเป็นการ เตรียมรัฐเหล่านั้นในการที่จะได้เอกราชในเวลาต่อไป แต่ปัญหาใหญ่ของฝรั่งเศสในขณะนั้น คือ การ กบฏของพวกอัลจีเรีย ซึ่งเข้าสู่ภาวะร้ายแรงในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.๑๙๕๔ นายกรัฐมนตรี มอลเลต์ พยายามใช้การเจรจาอย่างสันติกับพวกกบฏ แต่เมื่อเขาเดินทางไปเยือนอัลจีเรียและพบกับการ เดินขบวนของฝูงชนชาวยุโรปที่แสดงท่าทีเป็นศัตรู ทำให้เขาตกใจและตระหนักในความรู้สึก รุนแรงของพวกที่เข้าไปอยู่ในอาณานิคม เป็นเหตุให้เขาเปลี่ยนนโยบายประณามมาเป็นนโยบาย ต่อต้านพวกกบฏ กำลังเสริมของฝรั่งเศสซึ่งเพิ่งกลับจากอินโดจีนถูกหุ้มเข้าไปในอัลจีเรีย จนกระทั่ง มีทหารฝรั่งเศสถึง ๓ แสนกว่าคน เพื่อสู้รบกับพวกกบฏ ซึ่งมีกำลังเพียง ๑๕,๐๐๐ คน แต่ฝ่ายกบฏ สามารถยึดบริเวณภูเขาและทำการคุกคามजनผู้คนไม่สามารถใช้ชีวิตได้โดยปกติสุข รัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงไปตามแนวทหารมากขึ้น มีการเกณฑ์ชาวพื้นเมืองมาเป็นทหาร จัดยามติดอาวุธเผ่าหมู่บ้าน แต่พวกชาตินิยมได้ก่อการรุนแรงขึ้น ทั้งฝ่ายปราบปรามและฝ่ายกบฏใช้วิธีการต่อสู้ที่ป่าเถื่อนและ ทรมาณ ชาวฝรั่งเศส ซึ่งเปื้อน่ายในสงครามอัลจีเรีย ตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๓๐ และยิ่งเห็นว่า สงครามอาณานิคมแห่งนี้ทำให้ทหารเกณฑ์ชาวฝรั่งเศสต้องประสบความทุกข์ยากโดยไม่มีประโยชน์ เมื่อหุ้มเททางด้านอัลจีเรียมากเท่าไร อิทธิพลทางยุโรปของฝรั่งเศสก็ด้อยลง ค่าใช้จ่ายในการ สงครามเกินกำลังเงินของประเทศ การก่อการร้ายของอัลจีเรียคุกคามมาถึงฝรั่งเศส ทำให้การเมือง ภายในประเทศไม่มีความมั่นคง

ในฤดูใบไม้ร่วง ปี ๑๙๕๗ ฝรั่งเศสวางรัฐบาลถึง ๕ สัปดาห์ เพราะไม่สามารถหาเสียง ส่วนใหญ่ที่จะมาร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลได้ คนที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีก็หายากขึ้น จุดหมายของกองทัพและ

ผลประโยชน์ของชาวยุโรปในอาณานิคมคือการเอาชนพวกกบฏ ความต้องการของรัฐบาลและชาวฝรั่งเศสจึงขัดกับฝ่ายกองทัพและชาวยุโรปในอาณานิคม นายกรัฐมนตรีคนใหม่จะต้องกล้าตัดสินใจในเรื่องอัลยีเรีย

ในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ค.ศ.๑๙๕๘ เมื่อปีแยร์ แฟมแลง (Pierre Pflimlin)

เสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีต่อสภา ก็ถูกพวกหัวรุนแรงโจมตี กองทัพเริ่มแข็งข้อเพราะเชื่อว่าถูกบังคับจากรัฐบาลให้ยอมแพ้อยู่ ๆ ครั้งแล้ว ชาวยุโรปในอัลยีเรียซึ่งโกรธแค้นเพราะตกเป็นเป้าของการโจมตีจากพวกก่อการร้าย ต่างพากันเดินขบวนในเมืองอัลยีเรีย และหลายสำนักงานของรัฐบาล มีการเลือกตั้งคณะกรรมการปฏิวัติเพื่อยึดอำนาจ รัฐบาลที่ปารีสไม่สามารถหยุดการจลาจลได้ เพราะกองทัพอยู่เบื้องหลังความวุ่นวายครั้งนี้ ปัญหาที่รัฐบาลต้องเผชิญ คือ ความกลัวว่าการจลาจลจะขยายมาถึงปารีส ในเวลา ๑๐ วันต่อมา พวกก่อการจลาจลก็ประสบความสำเร็จในการยึดเกาะคอร์ซิกา ดูเหมือนว่าฝ่ายทหารอาจก่อการรัฐประหารเพื่อล้มรัฐบาลฝรั่งเศสที่ถูกต้องตามกฎหมายในขณะนั้นได้

การกลับคืนสู่อำนาจของนายพลชาร์ลส์ เดอ โกลล์ และการเริ่มสาธารณรัฐที่ ๔

สถานการณ์ในขณะนั้นทำให้นายพล เดอ โกลล์ ซึ่งรอโอกาสนี้มาหลายปี เพราะเชื่อว่าสาธารณรัฐที่ ๔ ไม่มีทางอยู่รอด และเมื่อวิกฤตการณ์มาถึง เขาจะได้รับการเรียกร้องให้กลับไปรักษาประเทศ เขาไม่ทำอะไรเลยที่จะกำจัดวิกฤตการณ์นอกจากประกาศว่า เขาพร้อมเสมอถ้าหากได้รับการเรียกร้อง แต่ในขณะเดียวกัน เดอ โกลล์ ก็ยืนยันว่า เขาจะไม่กระทำการเคลื่อนไหวที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ที่สนับสนุน เดอ โกลล์ แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ พวกโกลลิสต์ ซึ่งจงรักภักดีต่อเขาอยู่แล้ว และเชื่อว่าเพียงแต่ยอมรับหลักการของเดอ โกลล์ เรื่องรัฐบาลของประธานาธิบดีฝรั่งเศสก็จะหลุดพ้นจากการหมดหวังทางการเมือง กลุ่มที่ ๒ คือพวกอนุรักษนิยมหัวรุนแรง แม้กระทั่งพวกสังคมนิยมซึ่งเห็นว่าสาธารณรัฐที่ ๔ กำลังอยู่ในภาวะที่รัฐบาล กฎหมายและระเบียบโกลล์จะสลายตัว จึงเตรียมรับอำนาจของเดอ โกลล์ เป็นการชั่วคราว กลุ่มที่ ๓ คือพวกฝ่ายขวา ซึ่ง

เข้าใจว่าเดอ โกลล์ จะสร้างลัทธิเผด็จการแบบฟาสซิสต์ โดยมีพื้นฐานอยู่ที่กองทัพ และจะใช้อำนาจนี้เพื่อรักษาลัทธิเอาไว้ได้

เดอ โกลล์ ปล่อยให้ทุกฝ่ายเชื่อตามที่แต่ละกลุ่มคิดและพอใจ แต่เขายังคงเงียบอยู่ เมื่อสถานการณ์ตึงเครียดมากขึ้น ประธานาธิบดีโกต์ ได้จัดการให้อำนาจของรัฐบาลชุดหนึ่งไปเป็นของนายกรัฐมนตรีอีกคนหนึ่ง เป็นกรณีพิเศษ แฟรงกลินลาออก และเดอ โกลล์ ก็ได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ในวันที่ ๑ มิถุนายน ค.ศ.๑๙๔๔ สภาได้ยอมรับเขาด้วยเสียงส่วนใหญ่ประมาณ ๑๐๐ พวกคอมมิวนิสต์ออกเสียงต่อต้านเขา พวกฝ่ายขวาโดยทั่วไปสนับสนุน ส่วนพวกหัวรุนแรงและสังคมนิยมแตกแยกกันอย่างรุนแรง เดอ โกลล์ มีเงื่อนไขในการรับตำแหน่งว่าเขาขอมีอำนาจเต็มเป็นเวลา ๖ เดือน และในตอนสุดท้ายเขาจะเสนอรัฐธรรมนูญใหญ่ให้ประชาชนพิจารณา

เดอ โกลล์ เชื่อว่าฝรั่งเศสจะสามารถมีเสถียรภาพทางการเมืองและประเทศจะแข็งแกร่งได้ ก็เพราะมีรัฐบาลที่ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของประธานาธิบดี มีใช้ของรัฐบาล เขาใช้เวลา ๖ เดือนที่มีอำนาจตรากฎหมายการปฏิรูปที่สำคัญ ๆ ออกมา ซึ่งล้วนแต่เป็นกฎหมายที่ไม่มีวันผ่านสภาในเวลาเดียวกันก็เตรียมรัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งได้นำเสนอต่อประชาชนในเดือนกันยายน ค.ศ.๑๙๔๔ ผู้ออกเสียงประมาณ ๘๐% ก็ลงมติยอมรับรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐที่ ๕ อำนาจทางการเมืองของฝรั่งเศสจึงเปลี่ยนไป อำนาจนิติบัญญัติเปลี่ยนจากสภาไปตกอยู่กับนายกรัฐมนตรี ทำให้คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาไม่ลงรอยกัน มีการเรียกร้องให้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีเป็นประธานาธิบดี